

Personlig konkurs

Skyldnerens stilling under konkurs

Denne orienteringen er beregnet på skyldnere som er personlig konkurs. Drev skyldneren næringsvirksomhet i form av et enkeltmannsforetak, er det skyldneren personlig som i tilfelle går konkurs. Skyldnerens stilling under konkursbobehandling reguleres av konkursloven av 8. juni 1984 nr 58.

- **Begrensninger i skyldnerens økonomiske handlefrihet**
- **Skyldnerens rettigheter**
- **Skyldnerens plikter**
- **Kunngjøring og registrering i konkursregisteret**
- **Skyldnerens næringsvirksomhet**
- **Skattemessige forhold**
- **Bostyrets oppgaver**
- **Skyldnere med behov for nødvendige midler til livsopphold**
- **Fordringsprøvelse**
- **Konkurskarantene**
- **Bobehandlingens virkning for skyldnerens forpliktelser**
- **Bobehandlingens avslutning**
- **Overprøving av avgjørelser**

Begrensninger i skyldnerens økonomiske handlefrihet

Konkursen innebærer at alle skyldnerens eiendeler blir beslaglagt under ett til fordel for fordringshaverne. Når skifteretten har avsagt kjennelse om åpning av konkurs, mister skyldneren umiddelbart råderetten over sine eiendeler. Det betyr at man ikke lenger kan disponere over disse. Disposisjonsretten overføres til konkursboet ved bobestyreren. Med eiendeler menes all formue, herunder kontanter, konti i bank, fast eiendom, biler, driftstilbehør, utestående fordringer, inventar osv. Man kan heller ikke betale gjeld eller ta imot oppgjør fra noen som skylder penger. Skyldneren kan heller ikke inngå avtaler på vegne av boet eller sette boet i gjeld så lenge bobehandlingen pågår.

Er noen av skyldnerens eiendeler pantsatt ut over verdien, vil disse som regel bli abandonert av konkursboet. Som eksempel kan nevnes at en fast eiendom kan ha en verdi på kr. 800.000, mens en bank har pant i eiendommen for kr. 1. million. Abandonering innebærer vanligvis at konkursbeslaget oppheves i disse eiendelene slik at rådigheten faller tilbake til skyldneren. Panthaverne kan da begjære tvangsdekning i vedkommende eiendeler etter tvangsfullbyrdelsesloven.

Skyldnerens rettigheter

Konkursboets beslagsrett omfatter bare de eiendeler som tilhører skyldneren. Det som tilhører skyldnerens ektefelle eller husstandsmedlemmer kan ikke beslaglegges. Noen av skyldnerens verdier er også unntatt fra boets beslagsrett. Disse er nærmere beskrevet i dekningsloven av 8. juni 1984 nr. 59. Skyldneren kan beholde enkelte eiendeler som han og hans familie trenger. Dette dreier seg om klær, vanlig innbo mv. Skyldneren kan fortsette å arbeide eller skaffe seg nytt arbeide. Man vil i utgangspunktet beholde vanlig lønns- og pensjonsinntekt som familien trenger til livets opphold. Skifteretten kan imidlertid bestemme at lønnsinntekt m.m. som tilfaller skyldneren skal trekkes inn i bomassen. Boet kan ikke beslaglegge redskaper, transportmidler og lignende hjelpemidler som skyldneren eller noen av skyldnerens husstand trenger for sitt yrke eller sin utdanning inntil en samlet verdi av 2/3 av folketrygdens grunnbeløp. Grunnbeløpet, som endres hvert år, utgjør pr. desember 1999 kr. 46 950,-.

Arv eller gave som tilfaller skyldneren under konkursen vil også vanligvis gå inn i konkursboet. Det samme gjelder skyldnerens øvrige erverv under konkursen. Skyldneren kan avslå arv som ikke er falt og gave. Forsikringsavtaleloven av 16. juni 1989 nr. 69 inneholder noen særregler for rettigheter etter forsikringsavtaler

ved personforsikring (for eksempel livs- og ulykkesforsikring). Opphavsmannens rett til å råde over et åndsverk beslaglegges ikke av boet.

Skyldneren kan begjære at skifteretten bestemmer at konkursboet bare kan selge skyldnerens og familiens bolig dersom det blir skaffet en erstatningsbolig. Dette gjelder ikke dersom skyldneren og familien har unnlatt selv å gjøre hva de evner for å skaffe annen bolig.

Skyldneren har adgang til å la seg bistå av advokat. Selv om skyldneren bruker advokat, kan skifteretten og bobestyreren forholde seg direkte til skyldneren. Utgifter til skyldnerens advokat dekkes ikke av konkursboet.

Skyldnerens plikter

Skyldneren plikter å gi skifteretten, bobestyreren og eventuelt borevisor alle opplysninger om sine økonomiske forhold og om sin forretningsførsel før og under konkursen. Skyldneren plikter å samarbeide med bobestyreren i dennes arbeid med å kartlegge boets eiendeler. Skyldneren må umiddelbart etter konkursåpning ta kontakt med bobestyrer og stille alle eiendeler til bobestyrerens disposisjon ved overlevering av nøkler mv. Skyldneren har plikt til å medvirke til umiddelbar sikring av regnskapsmaterialet. Det er forbundet med straffeansvar å unndra midler fra konkursboet. Man må fremskaffe korrespondanse, regnskapsbilag og andre dokumenter av betydning for bobehandlingen.

Skyldneren skal møte på alle skiftesamlinger. Bobestyreren kan gi tillatelse til at skyldneren kan unnlate å møte. Under konkursen kan skyldneren ikke forlate landet uten skifterettens samtykke. Etter at konkurs er åpnet, blir det holdt registrering av skyldnerens eiendeler. Skyldneren skal møte ved registreringen om det forlanges av skifteretten eller bobestyreren. Skyldneren må gi opplysning om alle sine eiendeler ved registreringen.

Dersom skyldneren ikke overholder sine plikter, kan skifteretten bestemme at vedkommende skal pågripes og holdes i fengslig forvaring eller bestemme andre innskrenkninger i den personlige frihet.

Regnskapspliktige skal etter regnskapsloven av 17. juli 1998 nr. 56 oppbevare regnskapsbøker med bilag i minst 10 år. Dette gjelder selv om skyldneren har gått konkurs. Etter at konkursen er avsluttet plikter således skyldneren å oppbevare regnskapsmaterialet. Dette gjelder også det regnskapsmaterialet som under konkursbobehandlingen er utlevert til bobestyreren.

Kunngjøring og registrering i konkursregisteret

Åpningen og avslutningen av en konkurs kunngjøres i lokalpressen og i Norsk Lysningsblad. Konkursen registreres også i Konkursregisteret.

Skyldnerens næringsvirksomhet

Skifteretten eller bobestyreren (bostyret hvis det er oppnevnt kreditorutvalg) treffer beslutning om skyldnerens næringsvirksomhet skal fortsette for boets regning. I de fleste tilfeller fortsettes ikke virksomheten, og denne vil da normalt opphøre ved konkursåpningen. Det er her viktig å merke seg at slettemelding må sendes til Enhetsregisteret til Brønnøysund. Konkursåpning er vanligvis ikke til hinder for at skyldneren kan drive ny næringsvirksomhet uavhengig av boet. Skyldneren vil likevel miste retten til å drive handelsvirksomhet mens han er under konkursbehandling, jf lov om handelsvirksomhet av 6. juni 1980. Drives virksomheten videre, må vedkommende gi fra seg driftsmidler, varer, lokaler, rettigheter mv. som omfattes av boets beslagsrett. Rettigheter etter avtaler inngått før konkursåpningen tilfaller konkursboet.

Skattemessige forhold

Skyldnerens underskudd i næringsvirksomhet og utenom næring oppstått i konkursåret kan fratrekkes i skyldnerens øvrige inntekter samme år, og i inntekt til ektefelle og mindreårige barn som skyldneren lignes sammen med. Det kan søkes veiledning ved henvendelse til ligningskontoret i skyldnerens bostedskommune.

Bostyrets oppgaver

Skifteretten oppnevner ved konkursåpningen en bobestyrer, normalt en advokat. Vedkommende overtar forvaltningen av boet. I første skiftesamling kan det oppnevnes et kreditorutvalg som består av representanter for kreditorene. Bobestyrer og kreditorutvalget utgjør bostyret. Som hovedregel skal skifteretten også oppnevne en borevisor, men på grunn av lite midler i boene kan den praktiske hovedregel likevel bli at borevisor ikke oppnevnes.

Bobestyreren overtar rådigheten over boets eiendeler. Under konkursen selges eiendelene og pengene fordeles mellom kreditorene etter dekningslovens regler.

Bobestyreren vil bl.a. undersøke om noen av skyldnerens transaksjoner forut for konkursåpningen kan omstøtes. Dette gjelder bl.a. gaver til skyldnerens nærstående og ekstraordinære betalinger til noen av kreditorene.

Bobestyreren har rett til å gjennomgå skyldnerens post. Det er vanlig at posten omadresseres til bobestyrerens kontor. Skyldneren har rett til å være til stede ved åpningen av posten.

Bobestyreren eller bostyret skal avgi innberetning til skifteretten. De samme pliktene har boets revisor. Skyldneren skal avgi en erklæring om at opplysningene i innberetningen om vedkommendes økonomiske forhold etter skyldnerens vitende er riktige og uttømmende. Er det forhold angående dette i innberetningen som skyldneren er uenig i, må det i tilfelle gjøres rede for dette i erklæringen. I innberetningen skal det gis opplysning om skyldneren kan antas å ha gjort seg skyldig i unndragelse av eiendeler under bobehandlingen, straffbare forhold i forbindelse med sin økonomiske virksomhet mv. Foreligger det indikasjoner på dette, sendes innberetningen også til politiet.

Skyldnere med behov for nødvendige midler til livsopphold

Mangler skyldneren nødvendige midler til livsopphold, kan vedkommende henvende seg til sosialkontoret i bostedskommunen. Er skyldneren berettiget til dagpenger under arbeidsløshet, må det gjøres henvendelse til arbeidskontoret. Skyldneren kan også i enkelte tilfeller søke skifteretten om underholdsbidrag av boets midler.

Fordringsprøvelse

De fordringer som har utsikt til å bli dekket, helt eller delvis, skal prøves under bobehandlingen. Skyldneren har rett til å uttale seg før fordringene blir godkjent. Dersom skyldneren protesterer mot en fordring, vil skifteretten ta stilling til om den skal godkjennes.

Konkurskarantene

Bobestyreren skal i sin innberetning til skifteretten gi opplysning om det foreligger forhold som kan gi grunn til konkurskarantene. Skyldneren kan settes i konkurskarantene dersom det er skjellig grunn til å mistenke vedkommende for en straffbar handling i forbindelse med konkursen eller den virksomheten som har ført til konkursen. Det kan også ilegges konkurskarantene dersom man på grunn av uforsvarlig forretningsførsel antas uskikket til å stifte nytt selskap eller være styremedlem eller administrerende direktør i et slikt selskap. Det er skifteretten som avgjør om skyldneren skal settes i konkurskarantene.

Konkurskarantene innebærer at man ikke kan stifte aksjeselskap mv. eller påta seg eller reelt utøve nye verv som medlem eller varamedlem av styret eller administrerende direktør i slikt selskap. Man kan også

fjernes fra slike verv man allerede innehar. Konkurskarantene varer vanligvis i to år fra konkursåpningen og registreres i Konkursregisteret. Det er straffbart å bryte reglene om konkurskarantene. Konkurskarantene innebærer ikke forbud mot å drive ny næringsvirksomhet i form av enkeltmannsforetak eller ansvarlig selskap.

Du finner mer informasjon om konkurskarantene i heftet artikkelen Konkurskarantene.

Bobehandlingens virkning for skyldnerens forpliktelser

Skyldneren vil etter bobehandlingens avslutning fortsatt være ansvarlig for den del av gjelden som ikke blir dekket under bobehandlingen.

Etter at bobehandlingen er avsluttet, kan skyldneren søke om gjeldsordning etter gjeldsordningsloven av 17. juli 1992 nr. 99. Man kan ikke få gjeldsordning etter disse regler mens konkursbobehandlingen pågår. Nærmere opplysninger om gjeldsordningsloven kan fås hos namsmannen på stedet.

Skyldneren kan fremsette forslag til en gjeldsordning i form av tvangsakkord under bobehandlingen overfor bostyret. En tvangsakkord må gå ut på betaling av minst 25 prosent av de alminnelige fordringshaveres tilgodehavender. Det er i dag sjelden skyldneren har midler til å betale så høy dividende. Dividenden kan imidlertid betales i avdrag dersom kreditorene aksepterer dette. Akkordforslaget må godtas av et kvalifisert flertall av kreditorene regnet i beløp og i antall kreditorer som har deltatt i avstemningen.

Bobehandlingens avslutning

Forslag til godtgjørelse til bobestyrer, kreditorutvalg og revisor skal forelegges skyldneren til uttalelse før godtgjørelsen fastsettes av skifteretten. Er det ikke midler til å fortsette bobehandlingen, blir bobehandlingen innstilt av skifteretten. Ellers avsluttes bobehandlingen ved at boets midler blir utloddet til kreditorene slik at disse får forholdsmessig dekning. Fortrinnsberettigede fordringer som lønn, krav på merverdiavgift mv får dog full dekning før det utbetales dividende til ordinære kreditorer.

Overprøving av avgjørelser

De viktigste av de avgjørelser skifteretten treffer under bobehandlingen kan ankes eller påkjæres til lagmannsretten. Dette gjelder bl.a. skifterettens avgjørelse om åpning av konkurs. Fristen for anke og kjæremål er som regel en måned. Det må betales gebyr for behandlingen av anke eller kjæremål. Skifteretten kan gi nærmere opplysninger om adgangen til overprøving. Kreditorene kan klage til skifteretten over bobestyrerens utlodning. Klagefristen er en måned etter at bobestyreren avga sin meddelelse.

Dersom et vedtak truffet av bobestyreren, bostyret eller skiftesamlingen er i strid med skyldnerens rett eller åpenbart urimelig, kan skyldneren begjære at skifteretten opphever eller omgjør vedtaket.